

วิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ภาษาไทย ของเด็กหัวเมือง ในแบบเรียนเร็ว เล่ม 1

Analysis of the Thai Language Learning Process
of the Children of the City In the Fast Study, Volume 1

ทัช มั่นต่อการ*¹

Tach Montokarn*¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ภาษาไทยของเด็กหัวเมือง ในแบบเรียนเร็ว เล่ม 1 ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิดของสมเด็จพระยาตำราธิราชานุภาพซึ่งมีพระประสงค์ให้เด็กหัวเมืองอ่านหนังสือออกเขียนหนังสือได้ โดยแบ่งประเด็นศึกษาออกเป็น 14 ประการ ได้แก่ 1) วิธีการฝึกอ่านพยัญชนะ 2) วิธีการฝึกทายตัวพยัญชนะ 3) วิธีการฝึกอ่านมาตรา ก กา 4) วิธีการฝึกอ่านมาตรา กง 5) วิธีการฝึกอ่านมาตรา กัณ 6) วิธีการฝึกอ่านมาตรา กัม 7) วิธีการฝึกอ่านมาตรา กัย 8) วิธีการฝึกอ่านมาตรา กก กค กบ 9) วิธีการฝึกอ่านอักษรสูง 10) วิธีการฝึกอ่านอักษรกลาง 11) วิธีการฝึกอ่านอักษรต่ำ 12) วิธีการฝึกอ่านอักษรควบ 13) วิธีการฝึกอ่านอักษรกล้ำ 14) วิธีการฝึกอ่านตัวสะกดในบทฝึกอ่านแต่ละบทจะประกอบไปด้วยคำสำหรับฝึกอ่านแบบเร่งรัดเพื่อการเรียนรู้อย่างรวดเร็วในระยะเวลาสั้น ๆ บางบทมีตัวอย่างคำอ่านไม่มากแต่เป็นตัวอย่างคำที่ใช้อยู่ในบริบทแวดล้อมของนักเรียน

คำสำคัญ: เด็กหัวเมือง แบบเรียนเร็ว กระบวนการเรียนรู้

* Corresponding author, e-mail: tachmonto@gmail.com

¹ อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

¹ Lecturer, Faculty of Humanities, Naresuan University

Abstract

The study aimed to analyze the Thai Language Learning Process of Provincial Students in a Quick Textbook 1 with an application of HRH Prince Damrong Rajanubhab's concept aiming at enhancing students in provinces able to read and write. The point of the study was classified into 14 issues: 1) consonant reading practice consisting 2) consonant guessing practice 3) reading drill in Kor Ka (ก กา) spelling 4) reading drill in mae kong (กง) 5) reading drill in mae kan (ก้น) 6) reading drill in mae kam (ก้ม) 7) reading drill in mae kaiy (กี้ย) 8) reading drill in mae kok (กก), kod (กต) and mae kob (กบ) 9) in high-level consonant reading 10) in medium tone consonant reading drill, 11) in low-tone consonants reading drill 12) in diphthong reading drill, 13) in reading cluster letter, and 14) spell reading practice, there were 250 words for final consonant drill. Each reading practice contains words of intensive reading practice for quick learning in a short period of time, Some chapters have few examples of reading words but are examples of words used in the student's context.

Keyword: The Children of the City The Fast Study Learning Process

บทนำ

การศึกษาวิจัยกระบวนการเรียนรู้ภาษาไทยของเด็กหัวเมือง ในแบบเรียนเร็วเล่ม 1 นี้ ผู้วิจัยศึกษาวิจัยวิธีการเรียนรู้ภาษาไทยด้านการอ่าน ของเด็กหัวเมือง หมายถึง เด็กที่อยู่ตามชนบทหัวเมืองต่างจังหวัดซึ่งบิดามารดาฝากมาเรียนหนังสือที่วัดและมีเวลาเรียนไม่เต็มปี กล่าวคือ ถึงหน้านาก็ต้องลาโรงเรียนไปช่วยบิดามารดาทำงาน ในหนังสือแบบเรียนเร็วเล่ม 1 ตีพิมพ์โดยกรมวิชาการปีพุทธศักราช 2542 ปรากฏหลักฐานว่าสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ มีพระประสงค์จะอนุเคราะห์เด็กหัวเมืองเหล่านี้ ให้มีการศึกษาทัดเทียมเด็กกรุงเทพฯ ฯ พระองค์จึงคิดแบบเรียนเร็วเล่มใหม่แทนแบบเรียนหลวงเล่มเดิมอันได้แก่มูลบทบรรพกิจ ทั้งนี้เพื่อย่นระยะเวลาที่ต้องเรียนในหลักสูตรเดิม 1 ปี ให้เหลือระยะเวลาเพียง 6 เดือน เพื่อให้จำได้เร็ว อ่านหนังสือออกเร็ว และผู้เรียนซึ่งเป็นเด็กหัวเมืองจะได้เรียนหนังสือตามแบบอย่างชาวพระนคร อีกทั้งยังสามารถใช้เวลาที่เหลือไปช่วยงานบิดามารดาได้ด้วย ดำริในการสร้างแบบเรียนเร็วนี้ทราบถึงพระเนตรพระกรรณของรัชกาลที่ 5 พระองค์โปรดให้ตามพระประสงค์ ในที่สุดหลังจากทดลองใช้จึงมีประกาศใช้อย่างเป็นทางการ สำหรับเนื้อหาการเรียนรู้ภาษาไทย ที่ปรากฏในแบบเรียนเร็วเล่ม 1 ประกอบด้วยบทสำหรับฝึกอ่าน 150 บท มีเนื้อหาเรียงลำดับค้ำยากง่าย คำอ่านที่ง่ายมักเป็นคำที่ใช้จริงอยู่ในชีวิตประจำวัน แบบเรียนเร็วเล่มที่ 1 นี้ได้ผลลัพธ์ที่ดีในการให้การศึกษาแก่เด็กหัวเมืองเพราะผู้เรียนสามารถอ่านออกเขียนได้ในระยะเวลาสั้น ๆ อีกทั้งยังมีเวลาช่วยบิดามารดาทำกสิกรรมและเกษตรกรรมได้ด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2495)

ธวัช ปุณโณทก (2538) ได้กล่าวไว้ในวิวัฒนาการภาษาไทยว่า สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงให้ความสำคัญด้านการอ่านเพราะเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว ทรงมุ่งเป้าประสงค์ไปยังเด็กหัวเมืองที่มีวิถีชีวิตห่างไกลจากระบบการศึกษา พระองค์สร้างหนังสือแบบเรียนเร็วเพื่อทดแทนหนังสือจินตามณี หนังสือประคม ก กา

และหนังสือประถมมาลา ซึ่งแต่เดิมยึดถือเป็นแบบเรียนหลวงมาก่อน การสร้างแบบเรียนเร็วของพระองค์นับว่าเป็นการปฏิวัติแบบเรียนเดิมที่เข้าใจยากและไม่ตอบโจทย์สำหรับเด็กหัวเมืองต่างจังหวัด การสร้างแบบเรียนเร็วนี้จึงนับเป็นคุณูปการต่อแวดวงการศึกษาในยุคต่อมาอย่างยิ่งเพราะเป็นต้นแบบของแบบฝึกหัด แบบทดสอบ และใบกิจกรรม ที่มุ่งเน้นการฝึกให้เกิดความเชี่ยวชาญในบทเรียน

การศึกษาวิจัยกระบวนการเรียนรู้ภาษาไทยของเด็กหัวเมืองในหนังสือแบบเรียนเร็วเล่ม 1 นี้ ผู้จะศึกษาวิจัยเฉพาะด้านการอ่านเท่านั้น เพราะกรมพระยาดำรงราชานุภาพนำเสนอวิธีอ่านหนังสือซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนลัดและเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว เป็นการย่อเวลาเรียนจาก 2 ปี ตามหลักสูตรเดิม เหลือเพียง 6 เดือน หลักสูตรใหม่ที่กรมพระยาดำรงราชานุภาพประพันธ์ขึ้นนับว่าน่าสนใจอย่างยิ่ง

งานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยกำหนดประเด็นการศึกษาวิจัยไว้ 14 ประเด็น ได้แก่ การฝึกอ่านพยัญชนะ การฝึกทายตัวพยัญชนะ การฝึกอ่านมาตรา ก กา การฝึกอ่านมาตรา ก การฝึกอ่านมาตรา ก ก กต กบ การฝึกอ่านอักษรสูง การฝึกอ่านอักษรกลาง การฝึกอ่านอักษรต่ำ การฝึกอ่านอักษรควบ การฝึกอ่านอักษรกล้ำ และการฝึกอ่านอักษรตัวสะกด ข้อมูลที่ปรากฏในประเด็นดังกล่าว มีความน่าสนใจอย่างยิ่งเพราะผู้ประพันธ์ใช้คำที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและสังคมของผู้เรียนวางไว้ในแต่ละบท ตั้งแต่คำพยางค์เดียวจนถึงเรื่องเล่าในสังคมนั้น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนจดจำและเข้าใจบทเรียนได้ง่ายยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยกระบวนการและวิธีการเรียนรู้ภาษาไทยของเด็กหัวเมืองที่ปรากฏในหนังสือแบบเรียนเร็วเล่ม 1 นี้

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

วิเคราะห์วิธีเรียนรู้การอ่านของเด็กหัวเมืองในหนังสือแบบเรียนเร็วเล่ม 1

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยถือเป็นระเบียบที่สำคัญของการวิจัย ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นหลักและยึดหลักระเบียบวิธีวิจัย 4 ประการ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูล เกณฑ์การคัดเลือกข้อมูลและข้อตกลงเบื้องต้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในงานวิจัยนี้แบ่งการรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ประการ ได้แก่ 1) แหล่งที่มาของข้อมูล 2) จำนวนข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์

1.1 แหล่งที่มาของข้อมูล

แหล่งที่มาของข้อมูล หมายถึง แหล่งค้นคว้าข้อมูลซึ่งผู้วิจัยใช้แหล่งค้นคว้า 4 แห่ง ประกอบด้วย หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยนเรศวร หอสมุดประจำคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร หอสมุดสำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ และ TDC หรือ Thai Digital Collection เป็นโครงการหนึ่งของ ThaiLIS

1.2 จำนวนข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์

ผู้วิจัยใช้หนังสือแบบเรียนเร็วเล่ม 1 ของกรมพระยาตำราพระอักษรในรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พิมพ์ในปี พ.ศ. 2474 เป็นหนังสือเก่าของหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร ต่อมา กรมวิชาการ ต่อมากระทรวงศึกษาธิการตีพิมพ์ใหม่ตามรูปแบบเดิมในปี 2542 โดยจัดเป็นชุดหนังสือความรู้ภาษาไทย ลำดับที่ 29 รวมหนังสือแบบเรียนเร็วเล่ม 1, 2, 3 เข้าด้วยกัน แต่ยังคงลำดับหน้าในหนังสือแบบเดิมกล่าวคือ หนังสือแบบเรียนเร็ว เล่มที่ 1 นับตั้งแต่หน้า 1-204 แบบเรียนเร็วเล่มที่ 2 เริ่มใหม่ตั้งแต่หน้า 1-151 และแบบเรียนเร็วเล่ม 3 เริ่มใหม่ตั้งแต่หน้า 1-115 ผู้วิจัยใช้ข้อมูลในหนังสือแบบเรียนเร็วเล่มที่ 1 ว่าด้วยเรื่องการอ่านและบทสำหรับฝึกอ่าน จำนวน 150 บท

2. เกณฑ์การคัดเลือกข้อมูลและข้อตกลงเบื้องต้น

สำหรับเกณฑ์การคัดเลือกข้อมูลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ไว้ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ไปตามข้อมูลที่ปรากฏในหนังสือ และจะไม่ปรับข้อมูลที่ปรากฏในหนังสือให้เข้ากับภาษาปัจจุบัน เช่น ข้อมูลที่ปรากฏว่า **ถึ** **ชี่** **มี** หรือคำว่า **เต็น** ผู้วิจัยจะไม่ปรับอักขรวิธี เป็น ถือ ชือ มือ และ เต็น เป็นต้น 2) ในหนังสือแบบเรียนเร็วส่วนมากไม่มีคำอธิบายระหว่างบทและเป็นบทสำหรับฝึกอ่าน ดังนั้นผู้วิจัยจะกำหนดข้อมูลเป็นตัวเลขเพื่อสะดวกแก่การจำ เช่น 1/2/1 หรือ 1/2/2-3 ข้อมูลดังกล่าว ตัวเลขหน้า คือ บทที่ ตัวเลขกลาง คือ หน้าที่ ตัวเลขท้าย คือ บรรทัด ที่ ตัวอย่าง เช่น 1/2/3-5 อ่านว่า บทที่ 1 หน้าที่ 2 บรรทัดที่ 3-5 เป็นต้น

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ 2 อย่าง คือ 1) เครื่องมือเก็บข้อมูล 2) เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับเครื่องมือเก็บข้อมูลผู้วิจัยใช้เครื่องมือเก็บข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 15 ชุด โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ จำนวน 5 คนทำการตรวจสอบเครื่องมือและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ จากนั้นผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลด้วยเครื่องมือดังกล่าวและประเมินเครื่องมือ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมด้วยวิธีการศึกษาจากหนังสือแบบเรียนเร็วเล่ม 1 และนำข้อมูลจากเอกสารมาวิเคราะห์

- 4.1 อ่านหนังสือแบบเรียนเร็วเล่ม 1 แล้วจัดแยกเป็นหมวดหมู่
- 4.2 จำแนกข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา
- 4.3 วิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ด้านการอ่านในแต่ละบท
- 4.4 นำเสนอการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยกระบวนการเรียนรู้ภาษาไทยด้านการอ่านของเด็กหัวเมือง ในแบบเรียนเร็ว เล่ม 1 นี้ ผู้วิจัยพบกระบวนการเรียนรู้ด้านการอ่าน 14 ประเด็น ได้แก่ การฝึกอ่านพยัญชนะ การฝึกทายตัวพยัญชนะ การฝึกอ่านมาตรา ก กา การฝึกอ่าน มาตรา กง การฝึกอ่านมาตรา กัณ การฝึกอ่านมาตรา กัม การฝึกอ่านมาตรา กัย การฝึกอ่าน มาตรา กก กต กบ การฝึกอ่านอักษรสูง การฝึกอ่านอักษรกลาง การฝึกอ่านอักษรต่ำ การฝึกอ่านอักษรควบ การฝึกอ่านอักษรกล้ำ การฝึกอ่านตัวสะกด ดังนี้

1. การฝึกอ่านตัวพยัญชนะ

การฝึกอ่านตัวพยัญชนะนั้น ไม่ปรากฏในบทสำหรับฝึกอ่าน แต่สมเด็จพระยา ดำรงราชานุภาพได้แนะนำพยัญชนะพร้อมภาพประกอบไว้ในเบื้องต้นโดยแบ่งกลุ่ม พยัญชนะออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มพยัญชนะ ก ประกอบด้วยพยัญชนะ 7 รูป มีพยัญชนะ ก อยู่หน้า พยัญชนะ ง อยู่ท้าย พยัญชนะในกลุ่ม ได้แก่ ก ข ฃ ค ฅ ง กลุ่มพยัญชนะ จ ประกอบด้วยพยัญชนะ 6 รูป มีพยัญชนะ จ อยู่หน้า พยัญชนะ ญ อยู่ท้าย พยัญชนะในกลุ่ม ได้แก่ จ ฉ ช ซ ฌ ญ กลุ่มพยัญชนะ ฎ ประกอบด้วยพยัญชนะ 6 รูป มีพยัญชนะ ฎ อยู่หน้า พยัญชนะ ฏ อยู่ท้าย พยัญชนะในกลุ่ม ได้แก่ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ กลุ่มพยัญชนะ ด ประกอบด้วยพยัญชนะ 6 รูป มีพยัญชนะ ด อยู่หน้า พยัญชนะ น อยู่ท้าย พยัญชนะในกลุ่ม ได้แก่ ด ต ถ ท ธ น กลุ่มพยัญชนะ บ ประกอบด้วยพยัญชนะ 8 รูป มีพยัญชนะ บ อยู่หน้า พยัญชนะ ม ฆ อยู่ท้าย พยัญชนะในกลุ่ม ได้แก่ บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม กลุ่มพยัญชนะ ย ประกอบด้วย พยัญชนะ 11 รูป มีพยัญชนะ ย อยู่หน้า พยัญชนะ ฮ นกฮูก พยัญชนะในกลุ่มได้แก่ ย ร ล ว ศ ษ ส ห ฬ อ ฮ

2. การฝึกทายตัวพยัญชนะ

การฝึกทายตัวพยัญชนะมีเนื้อหาอยู่ในชื่อเรื่องว่า ทายตัวพยัญชนะ ปรากฏ เนื้อหาก่อนสอนอ่านบทที่ 1 ข้อนี้สันนิษฐานว่า ท่านใช้วิธีเพื่อให้ผู้เรียนได้สังเกตและ

จดจำลักษณะของรูปพยัญชนะในแต่ละรูปว่าคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันอย่างไร การฝึกสังเกตและทายรูปพยัญชนะก่อให้เกิดการสังเกตก่อนการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถแยกแยะจดจำความคล้ายคลึงและข้อแตกต่างของพยัญชนะแต่ละตัวได้ สำหรับการฝึกทายพยัญชนะมีตัวอย่างตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงกลุ่มพยัญชนะคำทาย

ที่	กลุ่มพยัญชนะคำทาย								
1	ก	ถ	ภ	ฎ	ฏ	ณ	ณ	ญ	
2	ข	ช	ซ	<u>ซ</u>	ช	บ	ป	ม	
3	ฌ	น	ฉ	ค	ศ	ต	ด	ฒ	
4	ค	ผ	ฝ	ฟ	พ	พ	ท	ฑ	
5	ห	<u>ฮ</u>	อ	ง	จ	ฐ	ร	ว	
6	<u>ล</u>	ส	ธ	ย	ถ	<u>ฮ</u>	<u>ซ</u>	<u>ล</u>	

ที่มา: แบบเรียนเร็ว เล่ม 1 หน้า 2

ข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 1 แสดงกลุ่มพยัญชนะคำทายออกเป็น 6 แถว แถวละ 8 รูป ในตารางนี้พบพยัญชนะซ้ำรูปกัน เช่น พยัญชนะ **ซ** ในแถวที่ 2 ซ้ำกับพยัญชนะ **ซ** ในแถวที่ 6 พยัญชนะ **ฮ** ในแถวที่ 5 ซ้ำกับพยัญชนะ **ฮ** ในแถวที่ 6 การจัดผังตารางคำทายในลักษณะนี้ เพื่อให้ผู้เรียนจดจำรูปพยัญชนะที่มีความคล้ายคลึงกัน หรือกรณีที่วางรูปซ้ำกันในบางช่องก็เพื่อเป็นการทบทวนความจำ

ตาราง 2 แสดงกลุ่มพยัญชนะคำท่ายที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

ที่	พยัญชนะคำท่ายที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน	หมายเหตุ	
1	พยัญชนะที่มีรูปทรงเหมือน ก	<u>ก</u> ฅ ฌ ฎ ฏ	
2	พยัญชนะที่มีรูปทรงเหมือน ฌ	<u>ฌ</u> ฎ ฏ	
3	พยัญชนะที่มีรูปทรงเหมือน ข	<u>ข</u> ฃ ช ซ	
4	พยัญชนะที่มีรูปทรงเหมือน ฃ	<u>ฃ</u> บ ป	
5	พยัญชนะที่มีรูปทรงเหมือน ม	<u>ม</u> ฌ น	ฉ
6	พยัญชนะที่มีรูปทรงเหมือน ค	<u>ค</u> ฅ ต ด ศ	
7	พยัญชนะที่มีรูปทรงเหมือน ฅ	<u>ฅ</u> ฆ ฟ พ ฝ	
8	พยัญชนะที่มีรูปทรงเหมือน ท	<u>ท</u> ฑ	
9	พยัญชนะที่มีรูปทรงเหมือน อ	<u>อ</u> ฮ	
10	พยัญชนะที่มีรูปทรงเหมือน จ	<u>จ</u> ฐ ฎ	
11	พยัญชนะที่มีรูปทรงเหมือน ล	<u>ล</u> ล ส	
12	พยัญชนะที่เอกลักษณ์เฉพาะรูป	ห ง ว ธ ย	

ที่มา: แบบเรียนเร็ว เล่ม 1 หน้า 2-3

ข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 2 แสดงกลุ่มพยัญชนะคำท่ายที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน พยัญชนะคำท่ายในลำดับที่ 12 ของตาราง มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากพยัญชนะอื่น ๆ และได้รับการจัดกลุ่มสำหรับท่ายไว้ในลำดับท้ายของตาราง ทั้งนี้สันนิษฐานว่ารูปทรงของพยัญชนะที่ไม่เหมือนกลุ่มอื่นอาจเป็นปัญหาในการจำของผู้เรียนดังนั้นท่านจึงจัดไว้ในลำดับท้าย ๆ ของบทเรียน

3. การฝึกอ่านมาตรา ก กา

การฝึกอ่านมาตรา ก กา ประกอบด้วยบทฝึก 44 บท แต่ละบทไม่มีชื่อแต่จะระบุชื่อบทว่า “สอนอ่านบทที่..” เป็นต้น บทสำหรับฝึกอ่านในมาตรา ก กา จำนวน 44 บท แบ่งการฝึกอ่านออกเป็น 7 วิธี ได้แก่ 1) วิธีอ่านคำประสมอักษร เช่น กะ กา ขะ ขา กิ กิ (1/3/2-5) 2) วิธีอ่านคำพยางค์เดียว เช่น กา ตา มี ปู ตี ปี อา (2/4/1) 3) วิธีอ่านคำสองพยางค์ เช่น ตาสา ปูนา งูดู (2/4/3) 4) วิธีอ่านคำสามพยางค์ เช่น มาดุนา ปีระกา มีฝาภา (2/4/7-9) 5) วิธีคำสี่พยางค์ เช่น อาหาอีแปะ ตาโอดูโถ ตากอมี่แป (4/7/1-5) 6) วิธีอ่านประโยค เช่น ตาแปมีดีแก่ไปนาตาขำ (9/16/1-2) 7) วิธีอ่านเรื่องขนาดสั้นและยาว เช่น พี่เก้าใช้ใบเรือจะไปเกาะเต่าไปปะตาแป๊ะตีเกาะเสาร์ไว้ในทะเล (27/28/1) เป็นต้น

4. การฝึกอ่านมาตรา กง

การอ่านมาตรา กง ประกอบด้วยบทสำหรับฝึกอ่าน 14 บท ปรากฏวิธีการฝึกอ่าน 4 วิธี ได้แก่ 1) วิธีอ่านคำพยางค์เดียว เช่น คำว่า ผิง สึง อึง ฟิง ฉาง ผาง กาง ชาง สึง ผิง อึง ตึง มึง (46/49/1-3) เป็นต้น 2) วิธีอ่านคำสองพยางค์ เช่น คำว่า ตาเต็ง สำเพ็ง สำโรง ลองดู ส่งให้ โองอ่าง โลงโถง ดังก้อง (49/52/2-8) เป็นต้น 3) วิธีอ่านข้อความผู้วิจัยพบข้อความสำหรับฝึกอ่านเป็นตอน ๆ แต่ละตอนมีเครื่องหมายจุลภาคคั่นปรากฏในบทที่ 47, 50, 53, 54, 56 ตัวอย่าง เช่น ตาสึงไปซึ้งิงมา, ถังสังกะสีใบนี้ใส่อะไร, อาแกเอาข้าวตั้งมาให้เรา (47/50/1-2) ตาแก่นี้ยังแข็งแรง, อาแกดองแดงกวาดิ, ตามี, ไปเอาของมาลงเรือ, (50/53/1-2) ผ้าแพรนี้เจ้าของเขาหวง, ดูซิ, ลิงตัวนี้ควงกระบองได้, ไก่ของเราเลี้ยงเชื่องดี, (53/56/1-3) ที่หลังเขานี้อาแกว่ามีเสือดุ, หนองน้ำที่ข้างป่านี้ก็มี, น้ำชา, ผ้าดำนี้ดูทีหรี, (54/57/5-7) ตำรายานี้ของตาแกขลังจริง, เราจะไปเมืองกรุงกะอาแก, (56/59/7-8) เป็นต้น 4) วิธีอ่านนิทานประกอบการฝึกประจำมาตรา ในมาตรา กง ปรากฏข้อมูลในบทที่ 57 เป็นนิทานประกอบการฝึกอ่าน

ไม่ปรากฏชื่อเรื่อง ภายหลังจากวิชาการบางท่านกำหนดชื่อเรื่องที่ยกเป็นตัวอย่างนี้ว่า “ดาวหวังหลังโก่ง” เรื่องดาวหวังหลังโก่งนี้ ผู้ประพันธ์กำหนดตัวละครเอกชื่อดาวหวัง มีรูปลักษณะทางกายภาพคือกระดูกสันหลังคดค่อมและโก่งไม่ตรง วันหนึ่งดาวหวังหลังโก่งแกลไปที่โรงหมู, ไปปะหนูหนึ่งหนูเหลือสองพี่น้องหยู่ที่ทางจะไป, หนูหนึ่งหนูเหลือ ทำหลังโก่งวิ่งไปวิ่งมาลื้อดาวหวัง, ดาวหวังแกลใจดี, พอใจดูหนูหนึ่งหนูเหลือ, (57/60/5-10)

5. การฝึกอ่านมาตรา กั้น

การฝึกอ่านมาตรากั้น ประกอบด้วยบทสำหรับฝึกอ่าน 9 บท ปรากฏวิธีการฝึกอ่าน 3 วิธี ได้แก่ 1) วิธีการฝึกอ่านคำพยางค์เดียว เช่น คำว่า ชัน หมั่น ถิ่น สิ้น มิน (59/69/1-6) เป็นต้น 2) วิธีการฝึกอ่านข้อความที่เป็นประโยคคำถาม เช่น ขมื่นแ่งนี้เอามาจากไหน นี่ใครมาเอาหวานของเราไป ขอบันให้ฉันบ้างจะได้หรือไม่ (60/70/3-10) เป็นต้น 3) วิธีอ่านนิทานประกอบการฝึกประจํามาตรา นิทานประกอบการฝึกส่วนมากมักไม่ปรากฏชื่อเรื่อง เช่น หนูพันพี หนูพูนน้อง พ่อเขาชี้พ่อแพน แม่เขาชี้แม่ปาน หนูพูนเป็นคนดี เชื่อถืคำสั่งสอนผู้ใหญ่ (65/75/1-5)

6. การอ่านมาตรากัม

การอ่านมาตรากัม หมายถึง ประกอบด้วยบทสำหรับฝึกอ่านจำนวน 8 บท ปรากฏวิธีการฝึกอ่าน 2 วิธี ได้แก่ วิธีอ่านคำพยางค์เดียว เช่น คำว่า ถาม ขาม หนาม สนาม อราม ความ ชิม ชีม (68/87/1-3) เป็นต้น 2) วิธีอ่านเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต บทสำหรับฝึกอ่านเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ประกอบด้วยเรื่องต่าง ๆ ที่ไม่ปรากฏชื่อเรื่อง มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและสังคม เช่น ตาซาตา, นันขามของใคร? เมื่อเข้านี้เรากินเข้า ยังไม่ทันจะอิมดี, แม่กิมแกมาชวนไปนาเสีย, กุงก้ามกรามนี้ใครซื้อมา (69/88/1-5) หรือ เถาชะเอมนี้เอาได้มาแต่ที่ไหน เราเดินไปที่นา เราปะงูหลามตัวหนึ่ง (71/90/1-6) เป็นต้น

7. การฝึกอ่านมาตรา กย

การฝึกอ่านมาตรา กย หมายถึง บทสอนอ่าน ที่มีตัวสะกดมาตรา กย ได้แก่ ย และ ว เป็นตัวสะกดด้านท้ายคำ ปรากฏในหนังสือแบบเรียนเร็ว เล่ม 1 จำนวน 10 บท ปรากฏวิธีฝึกอ่าน 5 วิธีประกอบด้วย 1) วิธีการอ่านคำพยางค์เดียวที่สะกดด้วย ย เช่น คำว่า เกีย เกย โทย กอย (76/102/1-9) กวย ก้วย เกียย เกือย (80/107/1-10) เป็นต้น 2) วิธีการอ่านคำพยางค์เดียวที่สะกดด้วย ว เช่น คำว่า คำ เช่น คำว่า แกว โกว กอว เกว (80/107/1-10) เป็นต้น 3) วิธีการอ่านคำสองพยางค์ที่สะกดด้วย ย เช่น คำว่า หือยขม หลายเขอย หล่นฝือย (78/104/1-10) เป็นต้น 4) วิธีการอ่านคำสองพยางค์ที่สะกดด้วย ว เช่น คำว่า ผ้าปลิว หน้าเชียว บ้านลาว หาวนอน (82/109/1-10) เป็นต้น 5) วิธีวิธีอ่านเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและสังคม เช่น ตายพลอยเป็นง่อยไปไหนไม่ได้ หยู่ที่โรงยาวแห่งหนึ่ง แกมีหลานสาวย่อม ๆ หยู่คนหนึ่ง (85/114/1-3) เป็นต้น

8. การฝึกอ่านมาตรา กก กต กบ

การฝึกอ่านมาตรา กก กต กบ ในหนังสือแบบเรียนเร็วเล่มที่ 1 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยาตำราสารานุกรมภาพรวมตัวสะกด แม่ กก กต กบ อยู่ในหมวดเดียวกัน โดยมีบทสำหรับฝึกอ่านแม่กก มีจำนวน 8 บท ปรากฏวิธีการฝึกอ่าน 3 วิธี ได้แก่ 1) วิธีฝึกการอ่านคำพยางค์เดียว เช่น คำว่า เกก กก กอก เกียก (86/118/1-9) นึก ทัก นึก คึก (90/123/1-10) เป็นต้น 2) วิธีฝึกอ่านคำสองพยางค์ เช่น คำว่า ผักหนาม แยกเมือง ช้างเผือก (88/121/1-5) เป็นต้น 3) วิธีฝึกอ่านเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและสังคม เช่น พรุ่งนี้จะไปซื้อจากมาลุงโรง มาดูซิ มะกอกต้นนี้ดกจริง (89/122/1-3) เป็นต้น ส่วนบทสำหรับฝึกอ่านมาตรากต มีจำนวน 7 บท ปรากฏวิธีการฝึกอ่าน 3 วิธี ได้แก่ วิธีการฝึกอ่านคำพยางค์เดียว เช่น คำว่า กอด กือด เกียด (86/119/1-9) เป็นต้น 2) วิธีการฝึกอ่านคำสองพยางค์ เช่น คำว่า วัดแจ้ง ความคิด นัดหมาย (98/132/1-3) เป็นต้น 3) วิธีการฝึกอ่านเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและสังคม เช่น กระจาดใบนี้ฝีมือเขาสานดี

(95/130/1-2) เป็นต้น ส่วนบทสำหรับฝึกอ่านในมาตราทุก มีจำนวน 7 บท ปรากฏวิธีการฝึกอ่านจำนวน 3 วิธี ได้แก่ 1) วิธีการฝึกอ่านคำพยางค์เดียว เช่น คำว่า ทับ นับ ยับ (104/139/1) เป็นต้น 2) วิธีการฝึกอ่านคำสองพยางค์ เช่น คำว่า หาบคอน แบบแผนอาบนํ้า (102/138/1-3) เป็นต้น 3) วิธีฝึกการอ่านเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและสังคม เช่น แมวตัวนั้นมันคาบเอาปลาமாகิน เรือปะทุนลำนี้นี้คับแคบไม่กว้างขวาง (106/141/1-10) เป็นต้น

9. การฝึกอ่านอักษรสูง

การฝึกอ่านอักษรสูง หมายถึง การอธิบายไตรยางค์กลุ่มอักษรสูง 11 ตัว ได้แก่ ข ฃ ฉ ฐ ถ ผ ฝ ศ ษ ส ห ประสมกับสระและวรรณยุกต์ต่าง ๆ ปรากฏในบทสอนอ่านจำนวน 5 บท มีวิธีการฝึกอ่านอักษรสูง 4 วิธี ได้แก่ 1) วิธีการฝึกอ่านอักษรสูงผันระดับเสียงที่ 1 หมายถึง การฝึกผันเสียงวรรณยุกต์ชั้นที่ 1 มีจำนวน 2 วรรณยุกต์ ได้แก่ วรรณยุกต์จัตวา และวรรณยุกต์เอก ตัวอย่าง เช่น คำว่า ขา ข่า สา ส่า สี สี (10/13/1-4) เป็นต้น 2) วิธีการฝึกอ่านอักษรสูงผันระดับเสียงที่ 2 หมายถึง การฝึกผันวรรณยุกต์ชั้นที่ 2 จำนวน 3 วรรณยุกต์ ได้แก่ วรรณยุกต์จัตวา วรรณยุกต์เอก และวรรณยุกต์โท ตัวอย่างเช่น คำว่า ขา ข่า ข้ำ เขา เข่า เข้า (11/14/1-3) เป็นต้น 3) วิธีการฝึกอ่านคำที่มีวรรณยุกต์ต่างกัน เช่น คำว่า ข้อมี (วรรณยุกต์โทกับวรรณยุกต์สามัญ) ไข่เหี้ย (วรรณยุกต์เอกกับวรรณยุกต์โท) ถ่อเรือ (วรรณยุกต์เอกกับวรรณยุกต์สามัญ) (13/16/1-10) เป็นต้น 4) วิธีการฝึกอ่านเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและสังคม หมายถึง บทสำหรับฝึกอ่านประกอบด้วยเรื่องต่าง ๆ ที่ไม่ปรากฏชื่อเรื่องมีเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตและสภาพสังคม ใช้ฝึกเพื่อสังเกตวิธีการใช้อักษรสูง ตัวอย่าง เช่น เขาเอาผ้ามาให้เรา เราจะให้เสื้อเขา เขามีเรือไฟห้าลำ เรามีเรือไฟสี่ลำ เขาไปทำอะไรมา ? ผู้ใดจะพาเราไป ? เอาท่อผ้ามาให้เรา (14/16/1-6) เป็นต้น

10. การฝึกอ่านอักษรกลาง

การฝึกอ่านอักษรกลาง หมายถึง การอธิบายไตรยางศ์กลุ่มอักษรกลางจำนวน 9 ตัว ได้แก่ ก จ ฎ ฏ ด ต บ ป อ ประสมกับสระและวรรณยุกต์ต่าง ๆ ปรากฏในบทสอนอ่านจำนวน 3 บท มีวิธีการฝึกอ่านจำนวน 4 วิธี ได้แก่ 1) วิธีการฝึกอ่านอักษรกลางผันเสียงวรรณยุกต์ระดับที่ 1 หมายถึง บทสำหรับฝึกผันเสียงวรรณยุกต์ชั้นที่ 1 มีจำนวน 2 วรรณยุกต์ ได้แก่ วรรณยุกต์สามัญกับวรรณยุกต์โท ตัวอย่าง เช่น จะ จ๊ะ อะ อ๊ะ เกาะ กี่ (15/18/1-2) เป็นต้น สำหรับ คำว่า กี่ รูปปรากฏเป็นไม้ไต่คู้ ส่วนเสียงเป็นเสียงวรรณยุกต์โท 2) วิธีการฝึกอ่านอักษรกลางผันเสียงวรรณยุกต์ระดับที่ 2 หมายถึง บทสำหรับฝึกผันเสียงวรรณยุกต์ชั้นที่ 2 มีจำนวน 3 วรรณยุกต์ ได้แก่ วรรณยุกต์สามัญ วรรณยุกต์เอก และวรรณยุกต์โท ตัวอย่าง เช่น คำว่า เกา เก่า เก้า แก่ แก่ แก้ว (15/18/1-2) เป็นต้น 3) วิธีการฝึกอ่านเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและสังคม หมายถึง บทสำหรับใช้ฝึกอ่านประกอบด้วยเรื่องต่าง ๆ ที่ไม่ปรากฏชื่อเรื่อง แต่ละเรื่องมีเนื้อหาเกี่ยวกับการวิถีชีวิตและสภาพสังคม ใช้ฝึกอ่านเพื่อสังเกตวิธีการใช้อักษรกลาง เช่น “อาแกเอาไก่แก่มาให้เรา เราจะไปปะเต่าสี่ห้าตัว.ตาได้ไก่แจ้มาก็ตัว? (17/19/1-3) เป็นต้น

11. การฝึกอ่านอักษรต่ำ

การฝึกอ่านอักษรต่ำ หมายถึง การอธิบายไตรยางศ์กลุ่มอักษรต่ำจำนวน 24 ตัว ได้แก่ ค ศ ฆ ง ซ ฌ ญ ฑ ฒ ณ ท ธ น พ ฟ ภ ม ย ร ล ว ห อ ประสมกับสระและวรรณยุกต์ต่าง ในหนังสือแบบเรียนเร็วเล่ม 1 พบบทสำหรับฝึกอ่านอักษรต่ำจำนวน 15 บท มีวิธีการฝึกอ่าน 3 วิธี ได้แก่ 1) วิธีการฝึกอ่านอักษรต่ำผันเสียงวรรณยุกต์ระดับที่ 1 หมายถึง บทสำหรับฝึกผันเสียงวรรณยุกต์ชั้นที่ 1 มีจำนวน 2 วรรณยุกต์ ได้แก่ วรรณยุกต์สามัญกับวรรณยุกต์โท เช่น คา ค่า งา ง่า (18/20/1) เป็นต้น 2) วิธีการฝึกอ่านอักษรต่ำผันเสียงวรรณยุกต์ระดับที่ 2 หมายถึง บทสำหรับฝึกผันเสียงชั้นที่ 2 มีจำนวน

3 วรรณยุกต์ เสียงสามัญ เสียงโท และเสียงตรี เช่น คำว่า คา ค่า ค้า เภา ง่า ง้า (18/21/1-2) เป็นต้น 3) วิธีการฝึกอ่านเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและสังคม เช่น ตาโถไปป่า หาไม้ไผ่ใส่ตะเข้พามาค้าที่ทำตะเภาเวลาเช้าตาโถก็เข้าป่าหาไม้ไผ่, แกมมาต่อค้า ๆ เวลาแกมา, ถ้าไม่เมาเล่า, แกกี้ใจดี (21/22/1-5) เป็นต้น

12. การฝึกอ่านอักษรควบ

อักษรควบที่ปรากฏข้อมูลอยู่ในหนังสือแบบเรียนเร็วเล่มที่ 1 นี้ ปรากฏจำนวน 5 บท มีวิธีการฝึกอ่าน 2 วิธี ได้แก่ 1) วิธีแบ่งคำฝึกอ่านออกเป็นสองฝั่งซ้ายขวาตัวอย่าง เช่น

ตาราง 3 การฝึกอ่านอักษรควบ

ขำ ขย่ำ	ขย่ำ ขย่ำ ขย่ำ
เขา เขามา	เขามา เขามา เขามา

ที่มา: แบบเรียนเร็วเล่ม 1, หน้า 34

อักษรควบที่ปรากฏในตาราง 3 ได้แก่ ขย มีสัญลักษณ์เป็นที่สังเกต ได้แก่ ชีดเอียงไปทางซ้ายด้านบนของพยัญชนะ ข เป็นต้น 2) วิธีการฝึกอ่านเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและสังคม เช่น มีเขาใหญ่หุบในป่า ถ้าในเขาใหญ่โต มีตาแก่ชี่ตาหลี่ แกหฺยู่ในถ้า และแกมีนาหฺยู่ห่าไร่ (37/40/1-5) เป็นต้น อักษรควบที่ปรากฏในหนังสือแบบเรียนเร็วเล่ม 1 นี้ กล่าวแยกต่างหากจากอักษรกล้ำ แตกต่างจากปัจจุบันจะรวมเข้าด้วยกันเป็นอักษรควบกล้ำ อักษรควบในหนังสือแบบเรียนเร็วเล่ม 1 นี้ ประกอบด้วยพยัญชนะควบ 20 รูป ได้แก่ ขย ขม กล ทล ชง ขน สย สร สล ตน มล ตล ปล คย ชน ทย ชล พม พย สว

13. การฝึกอ่านอักษรกล้ำ

อักษรกล้ำที่ปรากฏในหนังสือแบบเรียนเร็วเล่มที่ 1 มีแบบฝึกอ่านจำนวน 7 บท มีวิธีการฝึกอ่านจำนวน 2 วิธี ได้แก่ 1) วิธีการฝึกอ่านคำพยางค์เดียว เช่น ขระ ขรุ กระ

กรุ เกลา ไกล่ กล้า ไพล่ เพลา พลู (38/41/1-10) เป็นต้น 2) วิธีการฝีกอ่านคำสองพยางค์ เช่น ไช้วเขว เผลอไป โง่เขลา ตะกร้า มะกล่ำ กะเพรา (39/42/1-5) เป็นต้น อักษรกล้ำในหนังสือแบบเรียนเร็วเล่ม 1 ประกอบด้วยพยัญชนะกล้ำจำนวน 15 รูป ได้แก่ กร ขร ตร พร คร พร ขล ผล **ก**ล คล **ป**ล พล ขว กว คว สำหรับอักษรกล้ำที่สามารถใช้เป็นอักษรควบ ได้แก่ กล และ ปล ข้อแตกต่างระหว่างอักษรควบและกล้ำก็คือ อักษรกล้ำจะไม่ปรากฏขีดด้านบนของพยัญชนะกล้ำ

14. วิธีการฝีกอ่านตัวสะกด

วิธีการฝีกอ่านตัวสะกด ปรากฏบทสำหรับฝีกอ่านจำนวน 8 บท มีวิธีการฝีกอ่านจำนวน 12 วิธี ได้แก่ 1) วิธีการฝีกอ่านตัวสะกดมาตราสั้น หมายถึง บทสำหรับฝีกอ่านตัวสะกด ประกอบพยัญชนะตัวสะกด จำนวน 6 ตัว ได้แก่ น ญ ณ ร ล พ เช่น คำว่า คน บุญ สกุน การ ทูล ทะมิฬ (112/163/1-3) เป็นต้น 2) วิธีการฝีกอ่านตัวสะกดมาตรา กัก กัด กับ หมายถึง บทสำหรับฝีกอ่านตัวสะกด ประกอบด้วย ตัวสะกดในมาตรา กัก จำนวน 4 ตัว ได้แก่ ก ข ค ฃ ตัวอย่าง เช่น คำว่า ศก ศุก สุก นาค เมฆ มุข เป็นต้น (125/166/1-3) ตัวสะกดในมาตรา กัด จำนวน 10 ตัว ได้แก่ ต ด จ ช ฎ ฐ ถ ท ส ษ ตัวอย่างเช่น คำว่า ทูต อต อาง โภช ฎ ฐ บทรถ รส โทษ เป็นต้น (125/166/1-3) และตัวสะกดในมาตรา กับ จำนวน 4 ตัว ได้แก่ บ ป พ ภ เช่น คำว่า กบ บาป ศพ ลาก เป็นต้น (125/166/1-3) ในหนังสือแบบเรียนเร็วเล่ม 1 นี้ ไม่ปรากฏคำอธิบายที่เกี่ยวกับตัวสะกดตรงมาตราหรือไม่ตรงมาตรา แต่มีการอธิบายว่า ตัวสะกดเหล่านี้ปรากฏอยู่ในมาตรา กัก กัด กับ ดังกล่าว ดังนั้น ตัวสะกดทุกตัวที่ปรากฏในมาตรา กัก กัด กับนี้ จึงเป็นตัวสะกดตรงมาตราทั้งสิ้น 3) วิธีการฝีกอ่านคำที่ต้องอ่านเสียงตัวสะกดซ้ำ หมายถึง คำที่มีการสะกดด้วยตัวอักษรใดแล้วอักษรนั้นจะทำหน้าที่ 2 ประการ คือ ทำหน้าที่สะกดคำในพยางค์หน้าด้วย ทำหน้าที่พยางค์ต้นในพยางค์ต่อไปด้วย กล่าวคือต้องอ่านอักษรตัวสะกดนั้นซ้ำอีกครั้งหนึ่ง เช่น คำว่า กัลยา ชลธาร ผลไม้ ขนนี้

(128/168/1) เป็นต้น 4) วิธีการฝึกอ่านสระ ฤ ฤา ฤา มีวิธีอ่าน ดังนี้ ฤ อ่านว่า ริ เช่นคำว่า ปฤษฏางค์ อ่านว่า ริ เช่น คำว่า พฤษภา อ่านว่า เรอ เช่น คำว่า ฤกษ์ เป็นต้น (131/171/5-7) ฤา อ่านว่า รือ เช่น คำว่า ฤาษี เป็นต้น ฤา อ่านว่า ลือ เช่นคำว่า ระฤก เป็นต้น ฤา อ่านว่า ลือ เช่น คำว่า ฤาชา (131/171/2-3) เป็นต้น 5) วิธีการฝึกอ่าน ตัวสะกด ร ในการอ่านตัวสะกด ร นี้มีเกณฑ์การอ่านคือต้องอ่านเหมือนกับมีตัว อ เช่น คำว่า พร ต้องอ่านว่า พอน ดังตัวอย่าง เช่น คำว่า สโมสร (สอน) ถาวร (วอน) พระกร (กอน) (133/175/1-2) เป็นต้น 6) วิธีการอ่านไม้มลาย (ไ) มีวิธีการฝึกอ่าน เช่น ไม้มลายในคำที่มี ย ปรากฏอยู่ด้านหลังคำ ให้อ่านเหมือนการอ่านไม้มลายในคำที่ไม่มี ย ปรากฏ เช่น คำว่า ไชย ให้อ่านว่า ไช (135/178/1) เป็นต้น 7) วิธีการฝึกอ่าน สระไอ และสระเอาที่มีตัวสะกด มีวิธีการฝึกอ่านคือต้องอ่านเป็นเสียงตัวสะกดได้เหมือน คำอื่น ๆ ด้วย เช่น คำว่า ท่อไ้ป้ป มีนไ้ตม หนังสือพิมพ์ชี้ (ชี้) บางกอกไ้ตม ไ้ลฟอินชัวร์ ทองเปาไ้ตม น้ำหนักเอาไ้ตม 1 (138/178/1-4) เป็นต้น 8) วิธีการฝึกอ่านคำที่มี อักษร ร เป็นตัวสะกด 2 ตัว มีวิธีการอ่านโดยให้อ่านเหมือนมีไม้ขีด เช่น คำว่า สรร ให้อ่านว่า สัน (139/179/1) เป็นต้น 9) วิธีการฝึกอ่านคำที่มีสระ - (อือ) ไม่มีตัวสะกด มีวิธีการอ่าน คือต้องมีอักษร อ อยู่ท้ายคำ เพื่อสังเกตข้อแตกต่างจากสระ - (อือ) เช่น คำว่า คี+อ มี+อ ลี+อ (141/181/1-2) เป็นต้น 10) วิธีการฝึกอ่านคำที่มีอักษร ร อยู่ตรงกลาง มีวิธีการอ่านคือให้อ่านออกเสียงแต่อักษรตัวหน้า (พยัญชนะต้น) ส่วนอักษร ร ไม่ต้องออกเสียง เช่น คำว่า มารค อ่านว่า มาก (144/194/3) เป็นต้น 11) คำสะกดที่เป็นตัวกล้ำ มีวิธีการอ่านคือต้องอ่านออกเสียงตัวสะกดนั้นด้วย เช่น คำว่า สัตริ์ อ่านว่า สัต-ตรี คำว่า สัตรุ์ อ่านว่า สัต-ตรู (145/194/8) เป็นต้น 12) วิธีการอ่านตัวสะกดที่มีสระประสม มีวิธีการอ่านคือผู้อ่านต้องไม่อ่านออกเสียงสระประสม เช่น คำว่า บัญญัติ ไม่อ่านว่า บัน-หยัด-ติ เหตุ ไม่อ่านว่า เห-ตุ (145/195/8) เป็นต้น 13) วิธีการฝึกอ่าน การสะกดคำแบบโบราณ เช่น คำว่า รวงรไว (ระวังระไว) ดงงนี้ (ดั่งนี้) (147/198/1-3)

เป็นต้น 14) วิธีการฝึกอ่านคำที่ใช้พยัญชนะแทนเสียงสระ หมายถึง การออกเสียงสระ ประสมบางเสียงมีการใช้พยัญชนะทำหน้าที่แทนซึ่งไม่ปรากฏรูปแบบนี้ในปัจจุบัน ตัวอย่าง เช่น คำว่า วยง รยง (147/195/1) เป็นต้น

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง วิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ภาษาไทยของเด็กหัวเมือง ในแบบเรียนเร็ว เล่ม 1 มีวัตถุประสงค์ 1 ข้อ คือ ศึกษาวิเคราะห์วิธีเรียนรู้การอ่านของเด็กหัวเมือง ข้อมูลที่นำมาศึกษา ได้แก่ หนังสือแบบเรียนเร็วเล่ม 1 มีความหนาจำนวน 240 หน้า แบ่งเป็นบทสำหรับฝึกอ่าน 150 บท พิมพ์ใช้ในสมัยสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพจำนวน 10 ครั้ง ครั้งสุดท้ายตีพิมพ์ในปี พ.ศ.2474 ก่อนปฏิรูปการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ต่อมาภายหลังการปฏิรูปการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ตีพิมพ์ในปี 2542 โดยยังยึดเนื้อหาตามฉบับเดิมไว้ทุกประการ ในหนังสือแบบเรียนเร็วเล่ม 1 แบ่งเนื้อหาออกเป็นบท ๆ มีชื่อเรียกบทว่า “สอนอ่านบทที่..” มีจำนวน 150 บท ผู้วิจัยกำหนดเนื้อหาในแต่ละบทแล้วแบ่งเป็นประเด็นการศึกษา จำนวน 14 ประเด็น โดยมีผลสรุป ดังนี้

1. การฝึกอ่านพยัญชนะ มีการจัดกลุ่มข้อมูลของพยัญชนะไทยในหนังสือแบบเรียนเร็วเล่ม 1 นี้ คล้ายคลึงกันกับการจัดกลุ่มพยัญชนะในภาษาบาลี แตกต่างกันที่กลุ่มพยัญชนะไทยไม่แบ่งพยัญชนะเป็น วรรณค และ อวรรณค เหมือนพยัญชนะในภาษาบาลี ข้อนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สงบ บุญคล้าย (2561) กล่าวไว้ในการเปรียบเทียบ อักษรวิธีการใช้คำบาลีสันสกฤตในภาษาไทยและภาษาเขมรว่า ภาษาไทยมีการยืมคำภาษาบาลีและคำเขมรมาใช้จากความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมและการปกครองรูปแบบของการใช้ภาษาจึงเป็นไปในแนวทางของภาษาที่ยืมมา

2. การฝึกทายตัวพยัญชนะ พบวิธีการแก้ปัญหาสำหรับผู้เรียนที่จำรูปพยัญชนะไม่ค่อยได้ โดยมีจัดกลุ่มพยัญชนะที่มีรูปทรงคล้ายกัน มีลักษณะการเขียนเหมือนกันและ

นำพยัญชนะเหล่านั้นมาเรียงไว้ใกล้กันเพื่อเป็นที่สังเกตของผู้เรียนข้อนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทวรรณ โอตสุ และไพโรจน์ เต็มเตชาติพงศ์ (2563) ที่กล่าวไว้ในกระบวนการจัดการศึกษาวิชาภาษาไทยของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีผลต่อความสามารถด้านการอ่านและการเขียนของนักเรียนว่า การนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการพูดเชื่อมโยงบทเรียนโดยมีการพูดถึงสิ่งใกล้ตัวผู้เรียนเชื่อมโยงกับบทเรียนที่นักเรียนกำลังจะเรียนการนำเข้าสู่บทเรียนด้วยเกมเป็นต้น

3. การฝึกอ่านมาตรา ก กา มีการประกอบสร้างคำพยางค์เดียวตามเกณฑ์ของมาตรา ก กา เป็นได้ทั้งคำกริยา คำนาม คำวิเศษณ์

4. มีการฝึกอ่านคำที่มีพยัญชนะตัวสะกด ง ในมาตรา กง ปรากฏในบทฝึกอ่านจำนวน 285 คำ แบ่งเป็น การอ่านคำพยางค์เดียวจำนวน 169 คำ การอ่านคำสองพยางค์ จำนวน 116 คำ

5. การฝึกอ่านมาตรา กั้น ในบทฝึกอ่านคำพยางค์เดียวของมาตรา กั้น มีการใช้ตัวสะกดที่ใช้วรรณยุกต์สองรูปพร้อมกัน เช่น คำว่า เต็ม เข้ม (เต็ม เข้ม)

6. การฝึกอ่านมาตรา ก้ม บทสำหรับฝึกอ่านประกอบด้วยเรื่องต่าง ๆ ส่วนมากไม่ปรากฏชื่อเรื่อง แต่ละเรื่องที่ใช้สำหรับฝึกอ่านเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตและสังคม

7. การฝึกอ่านมาตรา กัย บทสอนอ่าน ที่มีตัวสะกดมาตรา กัย ได้แก่ ย และ ว เป็นตัวสะกดด้านท้ายคำ มาตรา กัย ที่ปรากฏในหนังสือแบบเรียนเร็วเล่ม 1 นี้ ไม่ได้อธิบายเกี่ยวกับ แม่ เกย หรือ เกอว ไว้

8. การฝึกอ่านมาตรา กก กค กบ ในหนังสือแบบเรียนเร็วอธิบายมาตรา กก กค กบ หมายถึง บทสอนอ่าน ที่มีตัวสะกด ก ค บ อยู่ในมาตราเดียวกัน กก ตัวสะกดตามมาตราที่ปรากฏ ได้แก่ ก กค ตัวสะกดตามมาตราที่ปรากฏ ได้แก่ ค และ กบ ตัวสะกดตามมาตราที่ปรากฏ ได้แก่ บ ซึ่งแต่ละตัวสะกดใน กก กค และ กบ

9. การฝึกอ่านอักษรสูง ปรากฏการอธิบายไตรยางค์กลุ่มอักษรสูง 11 ตัว ได้แก่ ข ข ฉ ฐ ถ ผ ฝ ศ ษ ส ห ประสมกับสระและวรรณยุกต์ต่าง ๆ มีการผันเสียงในระดับที่ 1 และ 2

10. การฝึกอ่านอักษรกลาง ปรากฏการอธิบายไตรยางค์กลุ่มอักษรกลางจำนวน 9 ตัว ได้แก่ ก จ ฎ ฏ ด ต บ ป อ ประสมกับสระและวรรณยุกต์ต่าง ๆ มีการผันเสียงในระดับที่ 1 และ 2

11. การฝึกอ่านอักษรต่ำ ปรากฏการอธิบายไตรยางค์กลุ่มอักษรต่ำจำนวน 24 ตัว ได้แก่ ค ค ฌ ง ช ซ ฌ ญ ฑ ฒ ณ ท ธ น พ ฟ ภ ม ย ร ล ว ฬ ฮ ประสมกับสระและวรรณยุกต์ต่าง ๆ มีการผันเสียงในระดับที่ 1 และ 2

12. การฝึกอ่านอักษรควบ อักษรควบที่ปรากฏข้อมูลอยู่ในหนังสือแบบเรียนเร็วเล่มที่ 1 นี้ ปรากฏอยู่คนละบทคนละเรื่องกับอักษรกล้ำ ในหนังสือนี้ท่านแยกสอนต่างหาก ต่างจากปัจจุบันซึ่งจะปรากฏข้อมูลอยู่ในเรื่องเดียวกัน อักษรควบในหนังสือแบบเรียนเร็วเล่ม 1 ประกอบด้วย ขย ชม กล ทล ชง ขน สย สร สล ตน มล ตล ปล คย ชน ทย ชล พม พย สว

13. การฝึกอ่านอักษรกล้ำ อักษรกล้ำที่ปรากฏในหนังสือแบบเรียนเร็วเล่มที่ 1 นี้ ปรากฏอยู่คนละบทคนละเรื่องกับอักษรควบในหนังสือนี้ท่านแยกสอนต่างหาก ต่างจากปัจจุบันซึ่งจะปรากฏข้อมูลอยู่ในเรื่องเดียวกัน อักษรกล้ำในหนังสือแบบเรียนเร็วเล่ม 1, 2, 3 ประกอบด้วย กร ขร ตร พร คร พร ขล ผล กล คล ปล พล ขว กว คว

14. การฝึกอ่านตัวสะกด ในมาตรากัน และมาตรา กก กค กั ก ที่ปรากฏในหนังสือแบบเรียนเร็วเล่ม 1 ไม่ปรากฏคำอธิบายที่เกี่ยวกับตัวสะกดตรงมาตราหรือไม่ตรงมาตรา แต่มีการอธิบายว่า ตัวสะกดเหล่านี้ปรากฏอยู่ในมาตราดังกล่าว ดังนั้น ตัวสะกดทุกตัวที่ปรากฏในมาตราเหล่านั้นจึงเป็นตัวสะกดตรงมาตราทั้งสิ้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ภาษาไทยของเด็กหัวเมือง
ในแบบเรียนเร็ว เล่ม 1 สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

ผู้วิจัยกำหนดเนื้อหาในแต่ละบทแล้วแบ่งเป็นประเด็นการศึกษา จำนวน 14
ประเด็น 1) การฝึกอ่านพยัญชนะ 2) การฝึกทายตัวพยัญชนะ 3) การฝึกอ่านมาตรา ก กา
4) การฝึกอ่านมาตรา กง 5) การฝึกอ่านมาตรา กัณ 6) การฝึกอ่านมาตรา กัม
7) การฝึกอ่านมาตรา กัย 8) การฝึกอ่านมาตรา กก กค กบ 9) การฝึกอ่านอักษรสูง
10) การฝึกอ่านระดับปานกลาง 11) การฝึกอ่านอักษรต่ำ 12) การฝึกอ่านอักษรควบ
13) การฝึกอ่านอักษรกล้ำ 14) การฝึกอ่านอักษรกล้ำ โดยประเด็นการศึกษาดังกล่าว
สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาสพงศ์ ผิวพอใช้ (2564) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการสอน
แจกลูกสะกดคำในแบบเรียนภาษาไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 จนถึงปัจจุบัน โดยวิเคราะห์
การสอนอ่านแบบแจกลูกสะกดคำได้ 3 แบบ ตามช่วงเวลาของแต่ละสมัย ในช่วงแรก
จะเป็นการสอนอ่านแบบแจกลูกสะกดคำที่เน้นการแจกลูกทุกคำ ในช่วงต่อมาจะเป็น
การสอนอ่านแจกลูกสะกดคำที่เน้นการแจกลูกบางคำ และการสอนอ่านสะกดคำที่
บูรณาการกับการสอนอ่านแบบอื่น นอกจากนี้ สร้อยสน สกลรักษ์ และคณะ (2560)
ได้ศึกษารูปแบบ วิธีสอน และวิเคราะห์เปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ของการสอนอ่าน-เขียน
ภาษาไทย ในระดับประถมศึกษา ในรัชสมัยที่ 9 ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรที่
กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้ใน พ.ศ. 2480 พ.ศ. 2491 พ.ศ. 2498 และ พ.ศ. 2503
เป็นหลักสูตรเน้นเนื้อหา สำหรับภาษาไทยมีการระบุเนื้อหาหลักด้านการอ่านและการเขียน
ภาษาไทย มวลประสพการณ์ และการจัดมวลประสพการณ์ แบบเรียนและแบบหัดอ่าน
หนังสือไทยตามหลักสูตรฯ ช่วงนี้มีเนื้อหาเน้นหลักภาษาไทย โดยให้วิธีสอนแบบการฝึก
อ่านและเขียนสะกดคำ การอ่านเป็นคำและประโยค หลักสูตรฯ ที่ประกาศใช้ ในพ.ศ 2521
และพ.ศ 2533 เป็นหลักสูตรเน้นเนื้อหาที่ระบุความคิดรวบยอดสาระสำคัญจุดประสงค์

การเรียนรู้และให้ใช้วิธีการสอนการอ่านและเขียนแบบทักษะสัมพันธ์หนังสือเรียนมีตัวละครเดินเรื่องโดยให้เริ่มสอนอ่านเป็นคำก่อนให้หัดอ่านและเขียนแบบแจกลูกสะกดคำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรอิงมาตรฐานที่ระบุตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางตัวละครในหนังสือเรียนแต่งเป็นชุดและเริ่มใช้ภาพและสีเสริมการฝึกอ่านและการเขียนสะกดคำตามไวยากรณ์โครงสร้างมีกิจกรรมการสอนเสนอไว้ท้ายบทวิธีการสอนหลักที่ครูใช้สอนการอ่านและการเขียนในระดับประถมศึกษาตอนต้นคือการสอนอ่านแบบเขียนแบบแจกลูกสะกดคำและการสอนอ่านเป็นคำเสริมด้วยวิธีการสอนตามยุคสมัย ทั้งนี้การศึกษาวิจัยนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในด้านการพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน ในปัจจุบัน โดยสามารถนำผลวิจัยไปพัฒนาเป็นนวัตกรรมสำหรับฝึกอ่านและบูรณาการทางภาษาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของผู้เรียนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน สำหรับนักเรียนที่อ่านไม่ได้ เขียนไม่ได้ ให้มีพัฒนาการทักษะด้านการอ่าน การเขียนที่ดีขึ้น

